

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาที่มีความสำคัญได้บัญญัติขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายและหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552 – 2554) ที่เน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นการเตรียมความพร้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาและการแข่งขันของประเทศ และพันธกิจด้านการส่งเสริมการศึกษานันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชน และประชาชน ที่มียุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะ รวมถึงหัวใจของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า บุคคลซึ่งเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้นต้องทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส ซึ่งการทำ ความดี คือการครองตนอยู่ในศีลธรรม และการละเว้นจากการทำชั่วเป็นความสมบูรณ์ทั้งกาย ส่วนการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส ไม่คิดร้ายผู้อื่นเป็นความสมบูรณ์ทางจิตใจ เมื่อทำทั้งสอง ประการนี้ได้ สติปัญญาก็จะเกิดขึ้นเป็นลำดับ ตามหลักธรรมไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 ข : 5 ; พระธรรมปิฎก. 2543 : 4 ; คณะกรรมการประสานงานวิชาการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับส่วนกลาง. 2552 : 14)

การที่จะพัฒนาคนในชาติให้มีคุณภาพและมีศักยภาพ และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้น การจัดการศึกษาถือเป็นปัจจัยหลักของการพัฒนา ดังพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานไว้ว่า “การพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้นไปนั้น ย่อมต้องพัฒนาบุคคลก่อน เพราะถ้าบุคคลอันเป็นส่วนประกอบของส่วนรวม ไม่ได้ รับการพัฒนาแล้วส่วนรวมและจะเจริญและมั่นคงได้ยาก การศึกษานั้นแบ่งเป็นสองส่วน คือ การศึกษาด้านวิชาการส่วนหนึ่งกับการอบรมบ่มนิสัย ให้เป็นผู้มีจิตใจใฝ่ดี ใฝ่เจริญ มีปกติ ละอายชั่ว กลัวบาปส่วนหนึ่งการพัฒนาบุคคลจะต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งสองส่วน เพื่อให้

บุคคลได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบการและมีความดีไว้เกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติทุกอย่างให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร และอำนวยประโยชน์ที่พึงประสงค์” (สุทริวงศ์ ดันตยาพิศาลสุทธี. 2542 : 32)

สถานการณ์และสภาพบ้านเมืองของประเทศในปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่า การที่ประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมากแม้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญและการพัฒนานั้นไม่ได้เป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ เป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ (ทิศนา แคมมณี. 2546 : 1) สอดคล้องกับแนวคิดของสมพร เทพสิทธา (2542 : 15-16) ได้กล่าวว่า การเป็นผู้มีคุณธรรมและธรรมในสังคมปัจจุบันลดลง ประชาชนและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร ไม่ได้ยึดมั่นในคุณธรรม และไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรม ทำให้สังคมมีปัญหา สังคมมีความเจริญทางด้านวัตถุ แต่มีความเสื่อมโทรมทางจิตใจ ในปัจจุบันค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ก่อนนี้สังคมยกย่องคนที่มีคุณธรรม คนที่ประพฤติดีศีลธรรมจะถูกประณามไม่มีใครอยากคบหา แต่ในปัจจุบันสังคมกลับยกย่องคนที่มีเงิน คนที่มีตำแหน่งสูง และคนที่มั่งมีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดในศีลธรรมก็ตาม ยุคโลกาภิวัตน์มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ยุคโลกไร้พรมแดน โลกข้อมูลข่าวสารจึงมีอิทธิพลต่อความคิด จิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์มากขึ้น คนไทยจำนวนเป็นจำนวนไม่น้อยได้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสาร ถูกอิทธิพลของวัฒนธรรม และค่านิยมจากต่างชาติครอบงำ ไม่สนใจในคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมไทย ทำให้คนมุ่งแสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุ มีความเห็นแก่ตัวยิ่งขึ้น ขาดความเอื้ออาทร ขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นความสำคัญของศาสนา และขาดคุณธรรม จริยธรรม ไม่เชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในต่าง ๆ นั้นล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดคุณธรรม จริยธรรม เช่น การขาดระเบียบวินัย ไม่เสียสละ เห็นแก่ตัว ขาดความกตัญญูกตเวที ประพฤติตนไม่ถูกต้องเหมาะสม มีความเกียจคร้านในการทำงาน ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน ขาดความซื่อสัตย์ ขาดความเห็นอกเห็นใจกัน ไม่รู้จักประมาณตน ขาดความละเอียดรอบาป ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นถ้านำมาวิเคราะห์กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาจะพบว่า ปัญหาเหล่านั้นเกิดจากวิสัยของมนุษย์ที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อสอนมนุษย์ทุกคนให้เป็นคนดี (ผกา สัตยธรรม. 2550 : 63)

จากสาเหตุและปัญหาเหล่านี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า สภาพสังคมเกิดความเสื่อมทาง คุณธรรมและจริยธรรมอย่างหนัก ทั้งนี้องค์ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษาทุก แห่งได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และเห็นตรงกันว่าเป็นความสำคัญอย่างเร่งด่วนที่จะต้อง ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน ซึ่งจะ เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลในประเทศให้มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างเข้มแข็งใน อนาคต (กนกพรธณ บุญธรรม, 2540 : 1) จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การจัดการศึกษาของไทย ในยุคของการปฏิรูปที่ต้องทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ขณะเดียวกันก็ต้องมี ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งระบุไว้ว่า บุคคล ย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จะต้องให้ความรู้ควบคู่ไปกับการสอนคุณธรรม จะขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งไปไม่ได้ ทั้งนี้คนที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการทำงานแต่ขาดคุณธรรม จริยธรรม ก็จะนำ ความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด เกิดปัญหาสังคมและประเทศชาติ และชาติรี ตำราญ (2544 : 58) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน จะต้องจัดให้มีการสอดแทรกกิจกรรมการเรียน เพื่อก้าว ไปสู่การเป็นมนุษย์ของสังคมมากกว่าก้าวสู่ภาควิชาการด้านหนังสือแต่เพียงอย่างเดียว และ สนองนโยบาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดีและเป็นคนเก่ง มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในสังคม กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 12) ได้เสนอแนวทางไว้ว่า สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและ เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน ปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงาม ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ต่าง ๆ นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูล การประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กและเยาวชนไทย ได้กำหนดยุทธศาสตร์ทั่วไปที่ใช้เป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหา พฤติกรรมเยาวชน ที่ประชุมได้มีมติให้ เน้นการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง ครูทุกคนต้องสอดส่องเอาใจใส่นักเรียน และร่วมมือกับพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูและแก้ไข พฤติกรรมลูก สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมนักเรียนตามความสนใจ หลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนไปมีส่วนร่วมกิจกรรมที่ไม่ เหมาะสม การปรับปรุงการสอนคุณธรรมจริยธรรมในรูปแบบที่เน้นการปฏิบัติจริงและปรับ รูปแบบให้ทันสมัยเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

อย่างไรก็ดี คุณธรรมจริยธรรมมิใช่เป็นเรื่องของประเทศใดประเทศหนึ่งหรือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แต่เป็นสากลแม้ว่าคำที่ใช้เรียกอาจแตกต่างกันไปเนื่องจากพื้นฐานความเชื่อของปรัชญาหรือศาสนาที่แตกต่างกัน แต่มีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือเป็นเรื่องของความดีความงามที่ช่วยให้สังคมไม่เกิดปัญหาและมีความเจริญก้าวหน้า ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ในโลกจึงให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังและสร้างเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนในชาติ เพราะคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้แม้ว่าประเทศต่าง ๆ จะมีมุมมองในเรื่องตัวบ่งชี้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่แตกต่างกันไปตามเป้าหมาย นโยบาย จุดเน้นหรือวาระแห่งชาติของแต่ละประเทศ แต่ก็มีเป้าหมายหลักร่วมกันในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชากรของตน คือการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ประเทศต้องการ อาทิ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างดีตามบริบทของประเทศนั้น ๆ เพราะการได้ประชากรที่มีคุณภาพย่อมทำให้ประเทศมีการพัฒนาและเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว โดยที่ประชาชนต่างก็มีความสุขในการดำเนินชีวิตด้วย (สุรศักดิ์ หลาบมาลา และรสสุคนธ์ มกรมณี, 2549 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของจริยธรรมตามแนวคิดของทิร์ก (Thiroux, 1998 : 143) ที่กล่าวว่าจริยธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่มีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง ดึงมา รวมถึงการปฏิบัติตามหลักประเพณี ศาสนาและวัฒนธรรม เช่นเดียวกับฮินแมน (Hinman, 1998 : 89) ที่เห็นว่า จริยธรรมเป็นการแสดงจิตสำนึกเกี่ยวกับความเชื่อในหลักศีลธรรมที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุง เสริมสร้าง ตรวจสอบความเชื่อที่เป็นหลักศีลธรรมนั้น และแนวคิดของชอล (Shaw, 1999 : 132) ที่สรุปว่า จริยธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกว่าเป็นคนปฏิบัติดี มีพฤติกรรมดี และเป็นเครื่องมือในการควบคุม เสริมสร้าง พฤติกรรมของคนให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีหน่วยงาน/องค์กรทั้งภาคประชาชน/ภาครัฐ/ภาคเอกชนรับผิดชอบทำหน้าที่ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมโดยตรง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, บุปผา เมฆศรีทองคำ และธวัชชัย ฆะระราช, 2551 : คำนำ) ดังนั้น การส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียน จึงถูกกำหนดเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา คือ ความรู้คู่คุณธรรมนั่นเอง

โรงเรียนกีฬาเป็นสถาบันทางการศึกษาที่ดั่งขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งกรมพลศึกษาได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนกีฬาแห่งแรกขึ้นที่โรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยเปิดดำเนินการเรียนการสอน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นมา จากการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรีได้รับความสนใจจากผู้ปกครองและนักเรียนสมัครเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก มีผลการดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการกระจายโอกาสทางการศึกษาและสนองความต้องการเข้าเรียนกีฬาของผู้ปกครอง และนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษและพัฒนากีฬาอย่างต่อเนื่อง กรมพลศึกษา จึงได้เสนอโครงการจัดตั้งโรงเรียนกีฬารูปแบบประหยัดต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม และงบประมาณของชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบและอนุมัติให้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนกีฬารูปแบบประหยัดขึ้น 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนกีฬาจังหวัดขอนแก่น โรงเรียนกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี และโรงเรียนกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2537 โดยให้เปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 เป็นต้นไป ซึ่งต่อมาได้ขยายโรงเรียนกีฬารูปแบบประหยัดเพิ่มมากขึ้น โดยจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญควบคู่กับการกีฬาทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดการศึกษาวิชาสามัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมพลศึกษา. 2541 ก : 19)

โรงเรียนกีฬาท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นสถานศึกษาอีกแห่งหนึ่งที่ดั่งขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการจัดตั้งขึ้นในโรงเรียนชุมชนบ้านหนองหญ้าม้า เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เลขที่ 422 ถนนรมชัยชาญยุทธ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนา นักเรียนในท้องถิ่นของตนเอง ให้มีความสามารถในด้านการกีฬาและเป็นโรงเรียนต้นแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (นักเรียนโปรแกรมปกติ) สำหรับนักเรียนโปรแกรมกีฬา เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด MOU องค์กรบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เปิดทำการสอน 9 ชนิดกีฬา ประกอบด้วย ฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ เทเบิลเทนนิส เทนนิส วายน้ำ กรีฑา เทควันโด กอล์ฟ โดยปัจจุบันมีบุคลากร จำนวน 67 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน พนักงานครูเทศบาล 35 คน พนักงานจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 18 คน พนักงานจ้างเทศบาล จำนวน 6 คน พ่อบ้าน 1 คน นักการภารโรง จำนวน 4 คน พื้นที่บริเวณโรงเรียน 18 ไร่ 16 ตารางวา และในปีการศึกษา 2553 จะเปิดทำการสอนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 4 จำนวน 1 ห้องเรียน ดังนั้นในอนาคตโรงเรียนยังมีบริหารจัดการตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 4-5-6) (โรงเรียนกีฬาร้อยเอ็ด. 2552 : 2) นอกจากนี้ทางโรงเรียนแผนด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนกีฬา โดยกำหนดเป็นนโยบายนำไปสู่วัตถุประสงค์ขององค์กรผู้ปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ

จากผลการจัดการศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในช่วงที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่ามีประเด็นสำคัญในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ต้องปรับปรุง ซึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ สดศรี สุขสิงห์ (2548 : 90) ที่ประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษา โรงเรียนกีฬาจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2544 ตามกรอบมาตรฐานการประกันคุณภาพ การกีฬาโรงเรียนกีฬา กรมพลศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สุนทรียภาพ ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง และผลการศึกษาของสากล เกตุทอง (2545 : 75) ที่ได้พัฒนารูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัด เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัย พบว่า สภาพและปัญหาในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่ผู้บริหารทราบและถือปฏิบัติอยู่แล้ว แต่ในทางปฏิบัติจริงยังไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย จากประเด็นดังกล่าวทำให้กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : Website) ได้เสนอแนวทางไว้ว่า สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูล การประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กและเยาวชนไทย ได้กำหนดยุทธศาสตร์ทั่วไปที่ใช้เป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเยาวชนนั้น ครูทุกคนต้องสอดส่องเอาใจใส่นักเรียน และร่วมมือกับพ่อแม่ชุมชนในการอบรมเลี้ยงดู และแก้ไขพฤติกรรมลูก สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมนักเรียนตามความสนใจหลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนไปมีส่วนร่วมกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม การปรับปรุงการสอนคุณธรรมจริยธรรมในรูปแบบที่เน้นการปฏิบัติจริงและปรับรูปแบบให้ทันสมัย สำหรับโรงเรียนกีฬาท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งตั้งอยู่ในโรงเรียนชุมชนบ้านหนองหญ้าม้า เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พบว่านักเรียนโรงเรียนกีฬาท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดบางส่วนยังมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ยังต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งนี้เด็กมีการลักขโมย ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ เข้าเรียนไม่ตรง

ต่อมา เป็นต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา พบปัญหาของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังกล่าว จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัย ในเรื่องการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกีฬาต่อไป

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนจะเห็นว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมีรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมโดยครอบครัว การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยโรงเรียน และการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมโดยชุมชน ซึ่งการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวจะใช้โครงการและ กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ตามนโยบายของหน่วยงาน ต้นสังกัด หรือสภาพความต้องการของสถานศึกษา (กรมวิชาการ. 2545 : 32 ; นงลักษณ์ วิรัชชัย, บุษผา เมฆศรีทอง และธีรวัฒน์ ฆะราช. 2551 : 12)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญว่าปัญหาส่วนใหญ่ที่ ประสบอยู่นั้นเกิดจากการขาดคุณธรรม จริยธรรมที่มีอยู่ในตัวของนักเรียน จึงจัดทำวิจัยเพื่อให้ ได้แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน การมีแนวทางการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพย่อมจะนำไปสู่การพัฒนานักเรียนด้าน คุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนกีฬา และนำไปสู่การประยุกต์ใช้กับโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ตลอดจนเป็นแนวทางให้สถาบันพลศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำไปใช้เป็น สารสนเทศในการกำหนดนโยบาย หรือวางแผนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนกีฬา ต่อไป

คำศัพท์สำคัญ

1. คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์
2. โรงเรียนกีฬา

คำถามการวิจัย

1. ประเด็นคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกีฬาเป็นอย่างไร
2. ประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์มีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร
3. ประเมินผลการทดลองการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนกีฬา
ท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนกีฬาท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์และกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนกีฬาท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อพัฒนาประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์และกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนกีฬาท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อทดลองใช้กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย
 - โรงเรียนกีฬาท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 โรงเรียน
 1. ระยะที่ 1 ศึกษาประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
 - 1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยกรณีศึกษาฐาน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู จำนวน 11 คน
 - 1.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยกรณีอบรมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู จำนวน 67 คน
 2. ระยะที่ 2 พัฒนาประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กรณีจัดการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ที่เป็นผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้มีบทบาทสำคัญต่อวิชาชีพครู การจัดการศึกษาท้องถิ่น นักวิชาการที่มีส่วนรับผิดชอบ ดูแลนโยบายจัดทำแผนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้บริหารหรือเคยเกี่ยวข้องกับโรงเรียนกีฬา จำนวน 5 คน
 3. ระยะที่ 3 ทดลองใช้กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนกีฬาท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด
 - 3.1 กลุ่มเป้าหมายที่ทำการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย นักเรียนกีฬา จำนวน 188 คน

3.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย คณะครู จำนวน 67 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเบื้องต้น ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนกีฬา 7 ด้าน โดยได้จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการสำคัญ ๆ ได้แก่ กรมวิชาการ (2535); สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2540); สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541); จักรพงษ์ นิลพงษ์ (2543); สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2543); น้อม งามนิสัย และคณะ (2545ก); กรมวิชาการ (2545); สุมนทนา สนวนผลรัตน์ (2550); กระทรวงศึกษาธิการ (2551) และนงลักษณ์ วิรัชชัย, บุปผา เมฆศรีทองคำ และธวัชชัย ฆะราช (2551)

2.1 ความขยันหมั่นเพียร

2.2 ความซื่อสัตย์สุจริต

2.3 ความเสียสละ

2.4 ความรับผิดชอบ

2.5 ความมีระเบียบวินัย

3. สถานที่ที่ทำการศึกษา

ระยะที่ 1 ศึกษาประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์และกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยไปศึกษาดูงานโรงเรียนกีฬาสุพรรณบุรี โรงเรียนกีฬากรุงเทพมหานคร และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ณ โรงเรียนกีฬาท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะที่ 2 พัฒนาประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์และกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ณ สำนักงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

ระยะที่ 3 ทดลองใช้กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนกีฬาท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ณ โรงเรียนกีฬาท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด

4. ระยะเวลาที่ทำการศึกษา

ระยะที่ 1 กรณีไปศึกษาดูงาน ระหว่างวันที่ 8-9 กรกฎาคม 2553 กรณีประชุมเชิงปฏิบัติการ ระหว่างวันที่ 13-14 สิงหาคม 2553

ระยะที่ 2 กรณีจัดการสนทนากลุ่ม วันที่ 4 พฤศจิกายน 2553

ระยะที่ 3 กรณีทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนกีฬาดลลพภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะ สภาวะ หรือสภาพของคุณงามความดี ที่บุคคลมีอยู่และแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติในลักษณะที่พึงงาม ถูกต้อง เหมาะสม โดยสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในทางสังคม 5 ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย ดังนี้

1.1 ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้งานที่ทำ สำเร็จลุล่วง ความมีมานะพยายามในการประกอบกิจการงานที่สุจริตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เอาใจใส่อยู่เป็นนิจและเสมอต้นเสมอปลาย โดยใช้สติปัญญาเพื่อให้งานที่ทำบรรลุผลสำเร็จ และได้รับผลดีสูงสุด เช่น มีความมานะอดทน มีความตั้งใจ บากบั่น พยายาม ไม่ท้อถอย มีความตั้งใจทำงานให้สำเร็จ ไม่ละเลยหรือทอดทิ้งธุระ การงานทั้งของตนเองและทั้งที่ได้รับ มอบหมายให้ปฏิบัติ และพยายามต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรค

1.2 ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ มีความตรงต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อ วิชาชีพอย่างจริงจัง ปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช่เล่ห์คด โกงทั้งทางตรงและ ทางอ้อม รับผิดชอบต่อตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง เช่น ซื่อตรงต่อเวลา งาน การนัดหมาย คำมั่นสัญญา ระเบียบประเพณี กฎหมาย ไม่พุดปด ซ้อลด สับปลับ กลีบกลอก ไม่คด โกง ไม่ให้ร้ายผู้อื่น กล่าวที่จริง รับความจริง และประกอบสัมมาชีพ

1.3 ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่ผู้ที่ควรได้รับ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา ความมีจิตใจกว้างขวาง ช่วยเหลือเกื้อกูล การสละ ความสุขสบายหรือผลประโยชน์ของตนเอง อันเป็นการกระทำที่เป็นประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่น โดยที่ตนเองมิได้หวังผลตอบแทน เช่น บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนตน สละ แบ่งปัน ทรัพย์ เครื่องอุปโภคแก่ผู้ที่สมควรได้รับ ช่วยแสดงความเห็นอย่าง ตรงไปตรงมา และช่วยเพิ่มพูนความรู้ใหม่แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา

1.4 ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันและละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผล สำเร็จตามความมุ่งหมาย อีกทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น เช่น ให้ ความสามารถอย่างเต็มที่ ยอมรับผลการกระทำของตน รู้หน้าที่ และกระทำหน้าที่เป็นอย่างดี และเอาใจในการทำงาน

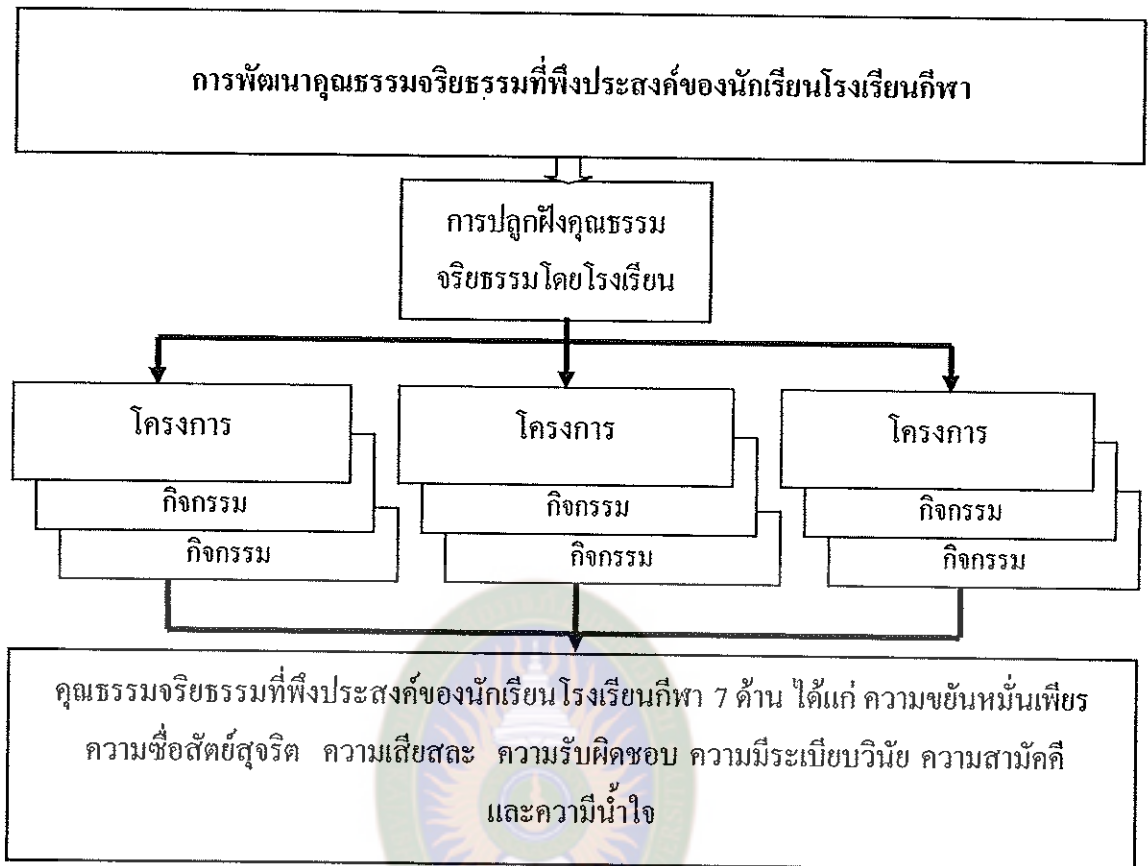
1.5 ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคมผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กรสังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยินดีที่จะปฏิบัติอย่างเต็มใจ ยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติ รวมทั้งมีวินัย ทั้งต่อตนเองและสังคม เช่น การควบคุมจิตใจและอารมณ์ให้อยู่ในกรอบและระเบียบที่พึงงาม การควบคุมและปรับปรุงกิริยาให้งดงาม เป็นระเบียบ สุกภาพเหมาะกับ บุคคล โอกาส เวลา และสถานที่ การรักษาร่างกาย เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ และปฏิบัติตามกฎ และข้อบังคับของสถานที่นั้น ๆ

2. โรงเรียนกีฬา หมายถึง โรงเรียนกีฬาและโรงเรียนกีฬาท้องถิ่นรูปแบบประหยัดที่จัดการเรียนการสอนวิชาสามัญควบคู่กับการกีฬาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย ในที่นี้หมายถึง โรงเรียนชุมชนบ้านหนองหญ้าม้า เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

3. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน อันเป็นคุณงามความดีที่ควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาชีวิตและเกิดความสุขของคนในสังคมซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวม 7 ด้าน ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี และความมีน้ำใจ โดยครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน ที่ดำเนินการโดยโรงเรียนชุมชนบ้านหนองหญ้าม้า และ โรงเรียนกีฬาท้องถิ่นจังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) (2548 : 11) ; กำแพง จิตตะมาก (2548 : บทคัดย่อ) ; พระครูนิวิฐวิริยคุณ (โปธาวิชัย) (2549 : บทคัดย่อ) ; สุรศักดิ์ หลาบมาลา และรสสุคนธ์ มกรมณี (2549 : บทคัดย่อ) ; จุมพล พุฒภัทรวชิรวิ และคณะ (2549 : จ-ฉ) และนงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551 : 118) สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. โรงเรียนกีฬาได้แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ
2. เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้น และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนมากยิ่งขึ้น
3. โรงเรียนกีฬาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนไปปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง
4. สถาบันพลศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศในการกำหนดนโยบาย หรือวางแผนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนกีฬา